

професійної діяльності) після впровадження інноваційних форм роботи при вивченні курсів психології.

Список використаної літератури

1. Рекомендации Парламента и Совета Европы от 18 декабря 2006 г. о ключевых компетенциях обучения в течение жизни (2006/962/ЕС) [Електроний ресурс] /Режим доступу: <http://adukatar.net/klyuchevy-e-kompetentsii-dlya-obucheniya-v-techenie-vsej/>
2. Guilford J.P. Creativity // J.P.Guilford. - American Psychologist, 1963. - V. 5. - P.444-454.
3. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта // Дж.Гилфорд. - Психология мышления. - М.: Прогресс, 1965. - С.433-456.
4. Макаренко Н.М. Психологічні чинники розвитку креативного мислення майбутніх практичних психологів: дисертація кандидата психологічних наук /Н.М.Макаренко. – Київ, 2008. – 248с.
5. Горностай П.П. Компетентність психолога: досвід чи творча обдарованість // Практична психологія і школа: Матеріали міжнародної конференції. – К., 1993. – С.43-49.
6. Моляко В.О. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини //В.О.Моляко. - Практична психологія та соціальна робота. – 2004. - №8. – С. 1-4.
7. Treffinger D.J. Encouraging creative learning for the gifted and talented // D.J.Treffinger. - Ventura, CA: Ventura County Superintendent of Schools Office, 1980. – 112p.

УДК 159.923

Мерва І. С.

Рольова позиція особистості сучасного студента-психолога.

Мерва І.С. Рольова позиція особистості сучасного студента-психолога

Анотація. У статті йде мова про рольові позиції особистості сучасного студента психолога. Визначені основні положення щодо теорій та охарактеризовані особливості ролей в соціумі. Було проведено дослідження у виявленні актуальних ролей, та співставлення значущості особистісної та професійної сфери у сучасного студента-психолога.

Ключові слова: соціальна роль, рольові теорії особистості, рольова психотерапія, рольові очікування, рольове поведіння.

Мерва І.С. Рольовая позиция личности современного студента-психолога

Аннотация. В статье идет речь о ролевых позициях личности современного студента психолога. Определены основные теоретические положения и охарактеризованы особенности ролей в социуме. Было проведено исследование в выявлении актуальных ролей и сопоставлено значимость личностной и профессиональной сферы у современного студента-психолога.

Ключевые слова: социальная роль, ролевые теории личности, ролевая психотерапия, ролевые ожидания, ролевое поведение.

Merva I.S. Personal role-play position of a modern student -psychologist

Annotation. In the article we are talking about the personal role-play positions of a modern student-psychologist. The basic theoretical positions are determined and features of roles in society are characterized. A study was carried out to identify the actual roles and compared the importance of the personal and professional sphere of a modern student-psychologist.

Key words: social role, role-play theory of personality, role-based psychotherapy, role-play expectations, role-based behavior.

Постановка наукової проблеми. Різноманітність ролей особистості визначається участю в соціальних групах, у яких проходило і проходить її життя. Рівень ідентифікації з соціальною групою залежить від знань, умінь, навичок, бажання відповідати очікуванням, а також від міжособистісної взаємодії та значущості соціальних груп. Оскільки людина постійно бере участь в різних групах та організаціях, вона займає безліч позицій в суспільстві. За приклад можна взяти студента. Він: син, брат, друг, тренер, учасник заходу і так далі. При цьому як для самої людини так до інших осіб кожна позиція має більше або менше значення. Американський соціолог Р. Мертон ввів таке поняття як статусний набір, що означає сукупність всіх статусів, що має індивід. В цьому наборі завжди є головний елемент, який є найбільш характерний для індивіда і за яким оточуючі характеризують його. Але часто соціальний і особистісний набір не співпадають при взаємодії з соціумом. Наприклад, студент який відмінно навчається в університеті не справляється з роботою на практиці.

Тому гостро постає питання про ролевий розвиток особистості, а саме відповідність особистісної ролі з професійною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем ролевого розвитку особистості займалися П.Т. Коста і Р.Р. Мак-Кре, Дж. Мід, К. Берк, Я.Л. Морено, М. Шериф, Т. Шибутані, Т. С. Яценко, Г. Блумер, Дж.Б. Роттер, М. Кун, Дж.А. Келлі, Ч.Х. Кулі, Т. Парсонс, І. Гофман та інші.

Мета статті - побачити ідеальну ролеву структуру особистості сучасного студента-психолога.

Викладення основного матеріалу дослідження. Першим хто дав визначення поняттю соціальної ролі американський соціолог Р. Лінтон. На його думку, це динамічна сторона соціального статусу, з певними затвердженими нормами за якими повинна слідувати в певних ситуаціях особистість. Можна сказати, що це поведінка яку особистість програє при певних обставинах (стереотипи), що відповідають очікуванням людей [4].

Всі люди займають певні ролі в соціумі, що має в собі деяку сукупність дій, вони розпадаються на ролеві очікування (чого чекають від самої ролі), і на ролеве поведіння (виконує в плані ролі) [2].

В соціальній психології проводились численні дослідження особливостей ролі в соціумі, створені численні наукові теорії, в тому числі п'ять найактуальніших з них вважають:

1) структурна рольова теорія (Р. Лінтон, Г. Уайт, М. Леві, М. Мандел, Р. Барт, С. Надел, С. Уіншіп);

2) організаційна рольова теорія (М. Ван-Селл, Р.Л. Кан, Е. Н. Гросс, Ван-де-Вліерт та ін.);

3) когнітивна рольова теорія (Я.Л. Морено, Дж.Г. Мід, М. Шериф, Ж. Піаже, Дж.А. Келлі, Дж.Б. Роттер);

4) функціональна рольова теорія (С. Харві, Т. Парсонс, Р. Лінтон, Е. Шілз, Ф. Батс);

5) теорія символічного інтеракціоналізму (Ч.Х. Кулі, І. Гофман, М. Кун, Т. Шибутані, Дж.Г. Мід, К. Берк, Г. Блумер) [1].

У роботі з рольовою структурою провідне місце посідає метод «рольова психотерапія» :

- транзакційний аналіз (В. Джойнс, С. Карпман, Р. Гулдинг, Е. Берн, Й. Стюарт, К. Штайнер та ін.);

- психодрама (Я. Морено, Д. Кіппер, М. Карп, Г. Лейтц, П. Холмс);

- терапія фіксованої ролі (Дж. Келлі) та інші.

Вищеперераховані психотерапевтичні та психопрактичні системи стали основою теорії, що можна об'єднати в поняття «рольові теорії особистості» [4].

Щодо вітчизняних теорій, які досліджували рольову самореалізацію можна виділити теорії особистості Б.Г. Ананьєва, В.М. Мясіщева концепцію розвитку особистості Г.С. Костюка, концепцію "соцієтальної психіки" О.А. Донченко, концепцію життєтворчості Л.В. Сохань та Д.О. Леонтьєва, концепції особистісної суб'єктності К.О. Абульханової-Славської, А.В. Брушлинського, В.О. Татенка.

Американський соціолог Т. Парсонс запропонував п'ять основних характеристик соціальної ролі.

Емоційність. Деякі ролі супроводжуються високим проявом почуттів, тому вони вимагають емоційної стабільності в деяких ситуаціях. Це професії які зв'язані з цим це поліцейські, медичні працівники та інші.

Спосіб отримання. Одні ролі обумовлені статусами, а також за віком, наприклад, громадянин, дитина, юнак. Інші досягаються в результаті певних зусиль, такі як аспірант, викладач, доктор.

Масштаб. Певні ролі обмежені деякими аспектами взаємодії людей. Роль вчителя та учня обмежена питаннями на тему його виховання і навчання.

Формалізація. Ролі, що відносяться до цього пункту передбачають взаємодію відповідно до фіксованих правил. Наприклад, бібліотекар видає книги на певний термін, якщо за цей період книги не принесуть, він повинен виплатити штраф за кожен день, що прострочили.

Мотивація. Відповідно до ролі є різний ступень мотиву [5].

Якщо розглядати рольову структуру практичного психолога, то можна припустити, що це поєднання як соціальних, так і професійних ролей, які чергуються між собою. Адже такій особистості потрібно виділяти під час консультування запит клієнта та реальну проблему з якою звернулись до нього, вміти обирати правильну стратегію для надання подальшої допомоги [3].

Проблема полягає в тому, щоб особистість могла чітко межувати як професійну, так і особистісну сферу, щоб під час консультації чи буденного життя певний минулий досвід не впливав на ту чи іншу сферу.

Нами було проведено пілотажне дослідження, в якому брали участь студенти 5 курсу спеціальності «Практична психологія» для виявлення актуальних для даної особистості ролей. За результатами дослідження було виявлено, що найактуальнішою виявилась особистісна сфера, в якій переважали такі ролі, як студент (100%), брат/сестра (100%), подруга/друг (100%). Щодо професійної сфери, то 80% студентів написали роль психолога. Можна стверджувати, що в студентів 5 курсу сформувалась професійна рольова позиція психолога.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі даних, ми дійшли висновку, що найбільш актуальною є особистісна сфера, а саме подруга/друг, сестра/брат, а потім уже професійна - психолог. В загальній кількості студентами було вказано 23 різних ролей, з яких 17 відносились до особистісної сфери (74%), і 6 до професійної (26%).

Отже, рольові позиції сучасного студента обумовлені такими характеристиками як значуща (головна) роль соціальний статус. Адекватність виконуваної ролі змісту професійної діяльності.

Перспективні напрямки дослідження ми вбачаємо в подальшому вивченні особливостей особистості психолога зі зміною його професійного виду діяльності.

Список використаної літератури

1. Горностай П.П. Психологічні ролі в структурі особистості/ П. П. Горностай// Наукові студії з соціальної та політичної психології. – Вип.2 (5). –К., 2000. – С. 104-111.
2. Козлова, О.Н. Особистість - кордон і безмежність соціального/ О. Н. Козлова // Соціально-гуманітарні знання. –2003. – №4.С. 81-97.
3. Мірошник З.М. Рольова структура особистості практичного психолога в контексті сучасних психологічних теорій особистості/ З.М. Мірошник// Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. – Том 18. Випуск 4(30). Психологія. – 2013. – С.209-213.
4. Платонов Ю.П. Соціальні статуси і ролі/ Ю. П. Платонов. – СПб. : Элитариум, 2007. С. 103.
5. Парсонс Т. О социальных системах/ Т. Парсонс. – М. : Академ Книга, 2002. С. 600.
6. Mead G. Mind, self and society / G Mead. – Chicago, 1966. – 435 p.

УДК 159.9:316.454.52

М.О.Павлухіна

Комунікативні здібності студента-філолога

Анотація. У статті охарактеризовано комунікативні здібності студента-філолога. Описаний досвід дослідників з даної теми. Проаналізовано психологічні особливості майбутніх студентів на основі експериментального дослідження,